

STILLWATER, MISSISSIPPI
1955

Iulie

CAPITOLUL UNU

Sâmbătă, 23 iulie

Papa obișnuia să spună că am o memorie de elefant. După el, un elefant nu uită niciodată. Nu sunt prea sigură de unde știa bunicul meu – un arendaș care se școlise singur – ce fel de memorie are un elefant, dar în privința memoriei mele cu siguranță nu se înșela. Ai mei nu mă credeau, însă aveam amintiri de la un an și jumătate, când se născuse fratele meu, Fred Lee. Adică din iunie 1943.

Mi-o amintesc pe mama întinsă pe spate, în pat, țeapănă ca o scândură.

Patul era acoperit cu o cuvertură din petice albastre și albe.

Mama era acoperită de sudoare.

Ceea ce eu luasem drept un pepene îndesat sub rochia ei din material galben decolorat părea să-i fi supt toată carnea de pe brațele și picioarele subțiri, îngrămădind-o în burtă. Avea buzele grozav de uscate și crăpate și de aceea m-am gândit că pepenele îi supsesse viața și din obraji.

Legănându-și capul dintr-o parte într-alta, mama ne șoptise printre gemete:

— Dați careva fuga după Miss Addie.

Bunică-mea, Ma Pearl, un munte de femeie, cu brațele groase încrucișate pe pieptul greu, o țistuisă din prag:

— Taci, fato, păstrează-ți vлага pentru-mpins.

În afară de cămăruța duhnind a naftalină și a spirt pentru frecții, altceva nu-mi mai amintesc, fiindcă Ma Pearl m-a izgonit pe verandă, să văd când apare moașa gârbovită și știrbă. După ce Miss Addie și-a făcut apariția, șontăcând sprijinită în bățul ăla strâmb pe care-l numește baston, n-am mai fost primită în casă. Însă chiar și de pe verandă o puteam auzi pe mama cum țipă. O mănâncă pepenele, mi-am zis în gând.

În noaptea aia, am plâns că n-am putut să dorm cu mama. Pepenele, învelit într-o pătură, era culcat la pieptul ei. Din ziua aceea, de câte ori veneam să mă țină în brațe, o găseam ținând pepenele. Eram convinsă că-l iubea mai mult pe el decât pe mine.

La doisprezece ani și o lună de când o auzisem pe mama aducând pe lume ceea ce eu luasem drept un pepene, mă aflam la jumătatea drumului de aproape zece kilometri care ducea la casa lui Miss Addie – mama nu avea nevoie de ea, dar mă trimisese Ma Pearl cu niște ouă –, când am auzit hurducăitul unei camionete venind din spate, zdrobind pietre sub roți.

Am știut, fără să mă uit, că era mașina lui Ricky Turner. Și că, fără îndoială, Ricky o căuta iarăși cu lumânarea. I se dusese vestea că umblă să calce negri cu mașina, doar fiindcă așa i se năzărea lui. Trecuseră abia câteva zile de când hăituisă cu hârbul ăla ruginit un băiat de nouă ani, pe nume Obadiah Malone, drept în pădure și apoi tot drumul până la Lacul Stillwater. Așa că, atunci când s-a întezit zgomotul de motor și de pietre strivite sub roți, eu am zburat într-o parte, spre iarba de pe marginea drumului, iar lădița cu ouă în cealaltă. După nici o

secundă, cum stăteam ghemuită lângă un copac, camioneta a trecut huruind pe lângă mine, bombardându-mă cu pietriș. Ouăle pe care trebuia să i le duc lui Miss Addie zăceau împrăștiate pe drum, sparte și gata să sfârșie în dogoarea amiezii.

În timp ce camioneta trecea zdrăngănind, Ricky și amicii lui și-au scos capetele pe geamuri, râzând prostește și urlându-mi tot soiul de măgării. Fără să mă gândesc prea mult, m-am repezit în mijlocul drumului, am apucat cea mai mare piatră aflată la îndemână și am aruncat-o în direcția camionetei ce dispărea în zare.

Mare greșeală.

Nu știu cum de m-au văzut. Dar când mașina s-a oprit, am înghețat.

Ricky a băgat în marșarier și, într-un nor de praf, camioneta a pornit mugind înapoi spre mine.

Am tulit-o în iarbă.

Când camioneta s-a oprit în fața mea, inima mi se zbătea mai zgomotos decât motorul mașinii.

Ricky și-a scos pe geam fața roșie și mânioasă și-a strigat:

— Hei, fetică, nu te-a învățat nimeni că nu-i frumos să arunci cu pietre în mașina unui domn?

Fața i s-a strâns ca un pumn și dintre buzele schimonosite i-a țâșnit un șuvoi de zeamă de tutun.

Mi-am șters scuipatul maroniu de pe picioare și-am încercat să rămân cu ochii-n pământ, așa cum știam că trebuie să fac. Însă nu mi-i puteam lua de la mutra încruntată a lui Ricky. El a pufnit și a scuipat din nou, de astă dată pe jos.

— Puteai să-mi spargi geamul din spate, a zis. Cum mi l-ai fi plătit?

Ca să fie clar, geamul din spate al hârbului de Chevrolet era deja crăpat în șase locuri. Aveam însă atâtea noduri în gât, că, și să fi vrut, n-aș fi putut să-i răspund. Unde mai pui că în cabină stăteau înghesuiți alți trei băieți. Doar pe unul dintre ei îl știam după nume – Jimmy Robinson, cel mai mic dintre fiii celui care ne arendase casa și ferma. Până și *eu* aveam atâta minte cât să știu că băiețandrul acela de paisprezece ani n-avea ce să caute în tovărășia unuia de douăzeci și unu de ani, cum era Ricky.

Un băiat pistruiat, cu mustață subțire și părul roșcat, umed de transpirație, s-a aplecat peste Ricky și zâmbetul larg i-a scos la iveală dinții îngălbeniți de tutun.

— Care-i baiul, negruțo? m-a întrebat. Ți-a înghițit pi-sica limba?

Ma Pearl spunea mereu că într-o bună zi o s-o încure din pricina limbii mele prea slobode. Care, fără să-i dau voie, a ieșit acum singură din gură, ca să-i demonstreze pistruiatului că nu fusese înghițită. Mi-am mușcat-o. Însă nu înainte ca pistruiatul s-o observe.

S-a încruntat, apoi s-a aplecat și a pipăit după ceva pe podeaua mașinii. Când și-a ridicat mâna, ținea în ea o sticlă de bere plină cu un lichid negru.

— Cioară neobrăzată! a zberlat și-a aruncat sticla spre mine.

M-am ferit, iar sticla a trecut șuierând pe deasupra mea și s-a zdrobit de un copac.

Din ea a țâșnit zeamă de tutun, în toate direcțiile.

Cvartetul din camionetă a izbucnit în urale, iar Ricky a ambalat motorul.

— Data viitoare o să fie un glonț, cioară! mi-a strigat, acoperind zăngănitul.

Tremurând ca o frunză în bătaia vântului, m-am ghemuit lângă copacul ăla până ce zgomotul camionetei s-a

pierdut în depărtare. Când am fost sigură că nu se mai întorc, am înhățat lădița de pe marginea drumului și-am tulit-o acasă. Miss Addie va trebui să se descurce fără ouă luna asta, fiindcă n-aveam de gând să mai trec pe acolo. Nu voiam să risc să am de-a face iar cu porcăriile lui Ricky.

Lumea zicea că Ricky n-ar fi călcat de fapt pe nimeni. Că doar îi plăcea să ne sperie pe noi, pe negri, ca să nu uităm unde ni-e locul. Ei bine, pe mine, Rose Lee Carter, mă băgase bine în sperieți. Am jurat să nu mai merg singură, mai ales sâmbăta, când nătărăii ca el își umflau burțile cu bere.

M-am mirat totuși să-l văd pe Jimmy Robinson umblând cu indivizi de teapa lui Ricky. Ai lui erau ceea ce Ma Pearl numea „albi de treabă“. Iar el se purtase totdeauna frumos cu mine când mergeam la ei cu Ma Pearl, când lucra. Ba, fusese chiar prieten cu Fred Lee, când eram de-o șchioapă. Venea mereu la noi, să se joace. Pe la vreo nouă ani însă, Jimmy s-a scuturat de Fred Lee ca de-o scamă și abia de i-a mai vorbit de-atunci. Trecând acum pe lângă casa lor, semeață și albă în mijlocul crângului maroniu și verde de nuci pecan, nu m-am putut abține să nu mă întreb ce-o gândi maică-sa când îl vede că umblă cu țărănoi de-alde Ricky Turner.

Spre deosebire de conacul familiei Robinson, casa noastră nevopsită – cu cele două uși din față și acoperișul ei de tablă ruginită – era o pată cenușie pe fundalul verde luxuriant al șirurilor lungi de bumbac de pe câmpurile înconjurătoare. Mergeam stârnind praful pe cărarea ce ducea la veranda noastră roasă de vreme și m-am bucurat să văd parcată în curte mașina lustruită a domnului Pete, care, deși neagră, aducea un strop de lumină în peisaj.

Domnul Pete era soțul mamei și-și cumpăraseră de curând mașina aceea nouă și sclipitoare. DeSoto, zicea el că

se numește. Era mai lungă decât un tren și mai elegantă decât un costum de cincizeci de dolari, mașina aia. Nu se mai pomenise una la fel în tot orașul Stillwater. Și cum niciun alb din Stillwater, în afară de domnul Robinson, nu avea o mașină așa de elegantă, bunicul zicea că domnul Pete își punea viața în primejdie numai urcându-se la volanul blestemăției ăleia.

Că era sau nu periculos să conducă o asemenea mașină, inima îmi tresărea de bucurie ori de câte ori o auzeam trăgând în curte. În sâmbăta aia, m-am mirat s-o găsesc așteptând. N-o vedeam des pe mama și nu ne așteptam s-apară decât peste două săptămâni.

De cum am ajuns la bătrânul stejar din curte, pe ușa cu plasă au ieșit val-vârtej Sugar și Li' Man¹, copiii domnului Pete. Se mișcau atât de repede, că piciorușele lor abia de au atins veranda înainte să coboare săltat treptele.

Sugar, cu cele două codițe împletite fluturându-i pe spate, m-a lovit din plin și, pentru a doua oară în ziua aia, lădița de ouă mi-a zburat din mâini.

Li' Man a urmat-o imediat, izbindu-se de noi și trântindu-ne la pământ.

Acum ședeau amândoi peste mine, râzând cu gura până la urechi.

— Tușă Rose! Ia ghici! a strigat Sugar, cu ochii scăpărând mai ceva ca soarele-n amiază.

— Mai întâi dați-vă jos de pe mine și-apoi ghicesc, le-am zis.

S-au grăbit amândoi să se ridice, însă nu înainte ca Sugar să mă ia de după gât și să mă sărute pe obraz.

Sugar avea șapte ani, iar Li' Man șase. Erau copiii domnului Pete cu soția care-i murise înainte ca el să se însoare cu mama. În realitate, îi chema Callie Jean și Christopher

¹ Zahăr și Omulețul, în limba engleză.

Joe. Mama fusese cea care-i poreclise Sugar și Li' Man. Și tot ea ținuse morțiș ca mie și lui Fred Lee, copiii să ne spună tușa Rose și unchiul Fred. Mie mi se părea o prostie. Mamei și domnului Pete li se părea drăguț.

M-am săltat de jos și mi-am scuturat rochia de praf. Sugar a ridicat lădița și-a strâns-o la piept. Bucuria reverderii aproape că-mi ștersese din minte necazul cu Ricky. În fond, doar mândria mea avusese de suferit, iar cu lovituri dintr-astea eram deja obișnuită.

Am pornit tustrei spre verandă.

— Bun, acum spuneți-mi ce se-ntâmplă.

— Nea-ah. Tre' să ghicești, a zis Sugar, clătînând din cap.

Văzând-o așa de zâmbăreață, m-am uitat la ea cu ochii mijjiți și-am întrebat:

— I-a mai căzut un dinte?

— Neah, nu-i asta, mi-a răspuns ea, chicotind.

Dar înainte să apuc să mai ghicesc o dată, Li' Man s-a dat de gol:

— Plecam la Chi-caaaa-go.

Zâmbetul lui Sugar s-a stins mai repede decât o lumânare cu fitil scurt. A dat cu lădița de pământ și s-a îndepărtat furioasă.

— Li' Man, ai stricat surpriza! i-a urlat fratelui ei, urcând cu năduf treptele și traversând ca o furtună veranda. Taaati! a strigat prin ușa cu plasă. Li' Man mi-a stricat surpriza pentru tușa Rose.

Auzind-o, Li' Man a făcut ochii rotunzi ca luna plină. Când ușa s-a trântit în urma soră-sii, s-a năpustit și el pe trepte și-a intrat în casă, gata să se apere. Știa mai bine decât oricine că Sugar era foarte răsfățată și că nu trebuia să se smiorcăie prea mult pentru ca domnul Pete sau chiar mama să se ia de el.

Eu am rămas pe treptele de la intrare, prea năucită ca să mă mișc.

Chicago.

Negrii nu plecau la Chicago în excursie. Negrii plecau definitiv la Chicago. Iar în ultimii ani, parcă toată lumea pleca. Fugeau oamenii din Mississippi, de ziceai că-s păsările care fug de iarnă în țările calde din sud, doar că ai noștri plecau spre nord, sau spre vest, spre California. „Migrație“, îi zicea Miss Johnson, profesoara mea dintr-a șaptea:

— O mare migrație a celor de culoare. Sunt ca un stol de păsări negre.

Doar că, spre deosebire de păsările călătoare, care se întorc primăvara, oamenii aceștia rar se-ntorceau acasă.

Am luat lădița și-am azvârlit-o cât colo pe verandă, după care m-am trântit pe treapta de sus și i-am aruncat o privire ucigătoare mașinii mari și negre a domnului Pete, mașina care urma s-o ducă pe mama la Chicago. Li' Man zisese „plecăm“. Noi. Adică și mama. Doar era nevasta domnului Pete. Însă știam deja că noi, adică eu și Fred Lee, nu vom pleca, fiindcă nu intram niciodată în socotelile lor. Eram copiii mamei, dar nu fuseserăm niciodată invitați să facem parte din noua ei familie. Nici nu puseserăm vreodată piciorul în casa lor. Nu era de ajuns că nu ne vedeam tatăl, pe Johnny Lee Banks, deși locuia chiar în Stillwater. Acum nu mai știam nici dacă o vom revedea vreodată pe mama. Unii dintre cei care migraseră în nord făceau o vizită anuală în Sud. Alții, se părea, nu veneau niciodată. Având în vedere că, oricum, treceau rar să ne vadă, nu prea știam în ce categorie se încadrau mama și domnul Pete.

Aveam șapte ani când mama ne părăsise prima oară. Trecuseră șase ani de-atunci, șase ani care-mi păreau mai degrabă șase luni. La vremea aceea, Sugar avea un an, iar Li' Man era abia un bebeluș. Lumea vorbea că inima

mamei lor cedase, pur și simplu, iar domnul Pete găsisese așa de iute o înlocuitoare, încât părea că înmormântarea primei neveste și nunta cu a doua se petrecuseră în aceeași zi. Nu păruse să-l deranjeze câtuși de puțin că mama ne avea deja pe mine și pe Fred Lee, chiar dacă nu fusese niciodată măritată cu tata.

Lumea zicea că pe domnul Pete îl interesa un singur lucru: un chip frumos. Iar mama cu siguranță era frumoasă. Mi-o amintesc stând la oglinda șifonierului bunicii, în dimineața aceea răcoroasă de martie, și dându-se cu ruj pe buzele țuguiate. Îmbrăcată într-o rochie de mătase bej, tivită cu dantelă, părea să fi nimerit din greșeală în peisajul mohorât al camerei lui Ma Pearl. Așa c-am întreat-o:

— Mami, un' te duci?

Ea mi-a zâmbit larg și mi-a răspuns:

— Rose Lee, îngerăș, mămica ta o să se mărite c-un bărbat grozav. Și-o să am grijă de copilașii lui.

— Da' eu și Fred Lee? Noi nu suntem copilașii tăi?

Mama a chicotit ca o școlăriță neroadă.

— Tu și Fret'Lee sunteți mari de-acum, mi-a zis, fluturând din mână. Callie și Christopher e bebeluși. Voi îi aveți pe Papa și pe Ma Pearl. Callie și Christopher n-are un suflet pă lume, în afară de Pete. Iar Pete n-are vreme de crescut țânți, a adăugat zâmbind. Are o grămadă de pământ de lucrat.

— Putem să venim și noi, eu și Fred Lee?

— Nea-ah, mi-a răspuns, încruntându-se în timp ce se apleca spre oglindă. Doi e mai mult decât pot duce.

După ce s-a asigurat că e frumoasă ca o dimineață de primăvară, și-a așezat mâinile delicate pe umerii mei, m-a sărutat pe frunte și mi-a spus:

— Să te porți frumos cu Papa. Și cu Ma Pearl. Să n-o faci să te chelfănească.

Acelea au fost ultimele ei cuvinte înainte să devină mămică lui Sugar și-a lui Li' Man, iar pentru mine și Fred, doar o amintire.

Când ușa salonului s-a deschis scârțâind, în sâmbăta aceea, am tresărit, dar nu m-am întors.

— Soră? am auzit că mă strigă încetișor glasul mamei. M-am întors, dar fără entuziasm.

Mama era o femeie înaltă, bine proporționată, cu ten de caramel și frumoasă ca o vedetă de cinema. În afară de înălțime, nu moștenisem nimic de la ea. Eram slabă ca un vrej de fasole și, cum spunea Ma Pearl, neagră ca asul de pică. În rochia aceea verde, mama le întrecea în eleganță chiar și pe doamnele din revistele de modă. Frumoasă ca un înger, ziceau unii. Până și soarele după-amiezii părea să formeze o aură în jurul părului ei de curând ondulat și coafat.

Ma Pearl era însă de altă părere. Anume, că fiica ei numai înger nu era. Cum pe mine mă născuse la cincisprezece ani, iar pe Fred la șaisprezece, mama era ceea ce bătrânii numesc „o stricată“. Iar Ma Pearl nu mă lăsa să uit asta. Era așa de severă, că singurii băieți cu care aveam voie să vorbesc erau Fred Lee și Aleluia Jenkins, băiatul pastorului.

— Ce tot faci, soro, pe rușinoasa? m-a întrebat, netezindu-și o buclă rebelă.

Soră. Începuse să-mi spună așa când aveam zece ani. Iar lui Fred Lee începuse să-i spună „frate“ când împlinise nouă. Uram amândoi numele astea de alint, la fel de tare ca pe acelea bătrânicioase de „tușă“ și „unchi“.

— Nu mă rușinez deloc, i-am răspuns, ferindu-mi ochii de soare cu palma, doar că nu vreau să intru chiar acum.

Cu un zâmbet larg lipit pe față, mi-a făcut semn spre ușă.

— Păi, ai face bine să intri să ne zici la revedere, că plecăm.

Am tresărit. Exact așa vorbise și-n ziua în care dăduse fuga la tribunalul din Greenwood, să se mărite cu domnul Pete. N-am închis un ochi în noaptea aia. Am stat în patul pe care-l împărțisem cu ea, îngrijorată de moarte. Așteptând să se întoarcă acasă. Dar bineînțeles că nu s-a mai întors. Acum se pregătea să plece la Chicago și probabil că nici de-acolo n-avea să se întoarcă.

În loc să intru după ea pe ușa neunsă, îmi venea să alerg la privata din spate și să-mi liniștesc bolboroselile stomacului. Ca să nu mai spun că, judecând după flecăreala veselă care se revărsa din salon, știam că Ma Pearl îi admiră noua familie, de parc-ar fi fost niște figurine de porțelan din colecția doamnei Robinson. Iar eu nu voiam să fiu martoră la așa ceva.

Dar am reușit cumva să mă ridic și să mă împleticesc spre ușă. Apoi, cu stomacul tresăltând și inima bubuind, am ezitat o clipă în fața mamei.

Ea mi-a zâmbit. Ochii ei căprui, calzi și ispititori ca un foc bun într-o noapte rece, m-au îmboldit, ca întotdeauna, să fac ce nu voiam. Însă nici n-am intrat bine în salon, că Ma Pearl, cu trupul ei masiv înghesuit pe scaunul de lângă ușă, s-a uitat la mine și s-a încruntat.

— Ce-ai pățit, fato?